

Др МИРОСЛАВ МИЉКОВИЋ,
редовни професор Правног факултета у Нишу

НЕКЕ ОСОБИНЕ ДРУШТВЕНИХ ДОГОВОРА (Прилог питању о природи друштвених договора)

Појава друштвених договора у нашем самоуправном правном систему истакла је и бројне разлике о њиховој природи, месту и улози у самоуправном праву. Схватања о природи друштвених договора су бројно различита и супротна. И поред свих појединачних разлика у схватањима о природи друштвених договора, она се углавном могу сврстати у три групе, не улазећи ближе у нијансе које се јављају код појединих схватања, јер то није предмет овог рада.

Једно схватање полази од тога да су друштвени договори, уговори или конвенције које се закључују између учесника друштвених договора. У оквиру овог схватања, по једнима, друштвени договор је уговор јавног права, а по другима, иако друштвени договор има уговорни облик он има карактер општег акта. Ово схватање доста је било присутно при увођењу друштвених договора, али данас има све мање присталица у нашој правној теорији.

Друго схватање сматра да су друштвени договори нормативни акти, односно самоуправни нормативни акти. То су акти самоуправног права којима санкцију не обезбеђује држава, већ сами учесници договора. Друштвени договори су општи акти самоуправног карактера који не утврђују међусобне односе учесника већ шире друштвене односе и интересе, али не као акти политичке власти, већ као акти који настају заједничком изјавом воље равноправних учесника и који дејствују као и друге норме које усваја друштво.

Треће схватање друштвене договоре схвата и као акте правног карактера (акти дружавног права) и као самоуправне акте. По овом схватању друштвени договори имају државну санкцију, док односе уређују сами учесници друштвеног договора непосредно.

Устав СФРЈ и Закон о удруженом раду, што је сасвим разумљиво, не одређују правну природу друштвених договора. Они само набрајају самоуправне опште акте наводећи као прве друштвене договоре.¹⁾ И у оним одредбама у којима нешто шире говоре о друштвеним договорима, и Устав и Закон о удруженом раду, углавном се ограничавају на утврђивање друштвених односа и интереса који се утврђују друштвеним договорима.²⁾

¹⁾ Члан 404. Устава СФРЈ и члан 573. Закона о удруженом раду.

²⁾ Члан 124. Устава СФРЈ и члан 579. Закона о удруженом раду.

1. ОДНОСИ КОЈИ СЕ УРЕЂУЈУ ДРУШТВЕНИМ ДОГОВОРИ-
МА. Једна од особина друштвених договора јесте ширина друштвених односа који се њима уређују између учесника договора. Друштвеним договорима учесници договора обезбеђују и усклађују самоуправно уређивање друштвено-економских и других односа од заједничког интереса за учеснике договора или од општег друштвеног интереса. Друштвени договори се могу закључивати о питањима која су од заједничког интереса за учеснике друштвеног договора и о питањима од општег друштвеног интереса. Управо та ширина, у погледу предмета друштвених договора, показује сав њихов значај као нове врсте самоуправних општих аката којима се уређују друштвени односи равноправно и слободном вољом учесника друштвеног договора. Треба имати у виду да су се ови односи раније уређивали од стране државних органа, што само по себи говори да су друштвени договори један од облика одумирања државе и све мање интервенције државе у уређивању одређених односа, односно они се јављају као акти који се заснивају на свести о потреби договореног уређивања односа до ширег заједничког интереса и на добровољном преузимању обавеза у погледу самоуправног уређивања односа у складу са договореном политиком.

Код овог питања тешкоћу представља разграничење односа који су од ширег заједничког интереса за учеснике договора и односа који су од општег друштвеног значаја. Проблем је како одредити једне а како друге односе. Одговор на ово питање мора се тражити код сваког друштвеног договора. Тако, односи од општег друштвеног интереса су они који у себи садрже и изражавају интересе свих или већине самоуправних субјеката (цене, планирање, политика запошљавања). Код ових друштвених договора није битно да ли је тај интерес подједнако значајан за све самоуправне субјекте, већ је битно да он, у већој или мањој мери, постоји код сваког и да тај интерес има друштвени значај, да се његовим остваривањем остварују шири друштвени интереси. Са друге стране, одређени односи могу бити од значаја само за учеснике друштвеног договора али такви да они представљају њихов шири заједнички интерес. Утврђивање ширег заједничког интереса утврђиваће се у сваком конкретном случају од стране учесника друштвеног договора. То ће истовремено бити и могућност да учесници договора утврде нису ли ти односи од општег друштвеног интереса што може да доведе до промене учесника договора.

2. ДЕЈСТВО ДРУШТВЕНИХ ДОГОВОРА. — Једна од особина друштвених договора је питање њиховог дејства, односно примене друштвених договора. Устав СФРЈ само утврђује да „друштвени договор обавезује учеснике који га закључе или му приступе”³⁾

Из ове уставне формације не може се поуздано извући закључак да ли се друштвени договор непосредно или посредно примењује. Међутим, Закон о удруженом раду проширује уставну форму-

³⁾ Члан 124. Устава СФРЈ

лацију обавезујући учеснике друштвеног договора, који су га закључили или су му приступили, да „предузимају потребне мере за његово спровођење”.⁴⁾ Оваква уставна и законска решења дају различити приступ дејству (обавезности) друштвених договора.

Неоспорно је да друштвени договор дејствује (ствара обавезе) само за учеснике друштвеног договора па било да су учествовали у његовом закључивању било да су му касније приступили. Међутим, питање је да ли обавезе из друштвеног договора непосредно примењују, односно да ли учесник друштвеног договора унутар себе непосредно примењује норме друштвеног договора, или се обавезе из друштвеног договора примењују тако што учесници друштвеног договора на основу његових норми доносе друге самоуправе опште акте за њихову примену. Без обзира на сва противречна неслагања у правној теорији, у одговору на ово питање треба поћи од норми Закона о удруженом раду.

Законска обавеза да друштвени договор обавезује учеснике да предузимају потребне мере за његово спровођење, даје одречан одговор на питање да ли се друштвени договор непосредно примењује од стране учесника друштвеног договора, већ се учесници договора обавезују да другим самоуправним општим актима уреде одређене односе а све у складу са политиком која је утврђена друштвеним договором. Учесници друштвеног договора „предузимају мере” да односи који су уређени друштвеним договором, а који су од ширег заједничког интереса за учеснике договора или од општег друштвеног интереса, даље уреде својим самоуправним општим актима у складу са својим самоуправним интересима али водећи рачуна о принципима израженим у друштвеном договору. Даљим уређивањем самоуправних односа учесници договора могу да изражавају своје самоуправне особености али никако ван утврђене заједничке политике изражене у друштвеном договору. Смисао законског израза „предузимају потребне мере” треба схватити као обавезу учесника друштвеног договора да преузимају и разрађују одредбе друштвеног договора у самоуправним општим актима.⁵⁾ Тек применом самоуправних општих аката донетих на основу друштвеног договора обезбеђује се посредна примена и остваривање друштвеног договора. Само из таквог понашања учесника друштвеног договора може да се види њихов однос према друштвеном договору, односно придржавање обавеза од стране учесника договора.

Оваква природа друштвеног договора у погледу његовог дејства има и практичне последице у самоуправној пракси. Наиме, радници не могу остваривати своја самоуправна права непосредно на основу одредаба друштвеног договора, ако то право радника није уређено самоуправним општим актом учесника друштвеног договора, Отуда и несхватање праксе понашања одређених учесника друштвеног договора, када примењују самоуправне норме на одређене случајеве а које нису усклађене са нормама друштвеног договора који је закључио или коме је приступио учесник договора.

⁴⁾ Члан 582. Закона о удруженом раду.

⁵⁾ У овом смислу и одлука Суда удруженог рада Србије, број 8907/82.

3. ДРУШТВЕНИ ДОГОВОРИ СЕ ПРИМЕЊУЈУ ПУТЕМ ДРУГИХ САМОУПРАВНИХ ОПШТИХ АКТА. — Питање спровођења друштвеног договора може бити различито решено код учесника друштвеног договора. То зависи од самих учесника друштвеног договора односно од начина како су то самоуправно уредили унутар себе. У принципу може се рећи да се друштвени договор може да спроводи било којом врстом самоуправног општег акта. Наравно, одмах треба искључити друштвени договор као врсту самоуправног општег акта, јер се такав акт унутар основне организације или друге самоуправне организације и заједнице не може да донесе, пошто би то био друштвени договор само са једним учесником, што значи да га не би ни било.

Особина друштвеног договора да се он спроводи доношењем другог самоуправног општег акта од стране учесника договора, упућује на закључак да је сваки учесник друштвеног договора, дужан да донесе други самоуправни општи акт ради спровођења друштвеног договора. То је пре свега питање односа учесника друштвеног договора према самом договору, питање одговорности за придржавање обавеза преузетих друштвеним договором.

Врста самоуправног општег акта који се доноси од стране учесника друштвеног договора ради његовог спровођења, зависи од друштвено-економских и других самоуправних односа који су уређени друштвеним договором. Са друге стране, сагласно Закону о удруженом раду⁶⁾ самоуправним споразумом и статутом утврђује се који се самоуправни општи акти доносе у организацији удруженог рада, питања која се тим актима уређују, ко их доноси и поступак њиховог доношења. Од таквог решења ће зависити и врста самоуправног општег акта учесника договора којим он спроводи друштвени договор.

Потреба доношења самоуправног општег акта ради спровођења друштвеног договора има своју основу у Уставу СФРЈ према коме друштвеним договором учесници договора „обезбеђују и усклађују самоуправно уређење” друштвено-економских и других односа.⁷⁾ Исто решење преузима и Закон о удруженом раду.⁸⁾ Циљ друштвеног договора је да учесници обезбеде и ускладе самоуправно уређивање друштвено-економских и других односа, значи не да се њиме (друштвеним договором) уреде ти односи. Отуда и потреба да за њихово спровођење учесници договора донесу и друге самоуправне опште акте. Друштвеним договором учесници договора треба да обезбеде основе и услове да својим другим самоуправним општим актима уреде одређене друштвено-економске и друге односе, који ће на основу ових самоуправних општих аката постати обавезна правила понашања унутар сваког учесника друштвеног договора. Исто тако друштвеним договором учесници усклађују самоуправно уређивање друштвено-економских и других односа, што се изражава обавезним понашањем учесника да непосредно самоуправним општим актом

⁶⁾ Члан 610. став 1. Закона о удруженом раду.

⁷⁾ Члан 124. Устава.

⁸⁾ Члан 579. став 1. Закона о удруженом раду.

уреди те односе у складу са основама садржаним у друштвеном договору, чиме се усклађују интереси учесника друштвеног договора.

О обавези доношења других самоуправних општих аката ради примене друштвеног договора, каткад упућују и различите законске норме. Тако, самоуправни општи акт којим радници у основној организацији утврђују основе и мерила по којима се врши распоређивање чистог дохотка основне организације, не може бити у супротности са друштвеним договором који је закључила, односно коме је приступила основна организација.⁹⁾ Самоуправни споразуми и други самоуправни општи акти којима се утврђују основи и мерила за расподелу средстава за личне дохотке не могу бити у супротности са друштвеним договором који је закључила, односно коме је приступила основна организација.¹⁰⁾ Радници слободно и равноправно, у складу са самоуправним споразумом о удруживању рада радника у основној организацији, утврђују међусобна права, обавезе и одговорности у раду самоуправним општим актом којим се утврђује радни однос. Овај самоуправни општи акт мора бити у складу и са законом, самоуправним споразумом, статутом и друштвеним договором.¹¹⁾ Све ово показује да учесници закључивши друштвени договор његово спровођење, односно извршавање обавеза преузетих њиме, остварују доношењем других самоуправних општих аката који морају бити у складу са обавезама предузетим друштвеним договором. Само тако је могуће да се друштвено-економски и други односи од ширег заједничког интереса за учеснике договора или од општег друштвеног интереса ускладе и обезбеде код свих учесника договора. Истовремено се мора водити рачуна да даља самоуправна разрада тих односа буде сагласна основним ставовима израженим у друштвеном договору, односно да му та самоуправна решења не противрече.

4. ДРУШТВЕНИ ДОГОВОРИ КАО ПРАВНИ ИЗВОРИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ДРУГИХ САМОУПРАВНИХ ОПШТИХ АКТА. — Већ је било речи да се друштвени договори примењују путем других самоуправних општих аката учесника друштвених договора. Отуда се може да говори о особини друштвених договора као правних извора. То ће нарочито бити у оним случајевима када се на основу друштвеног договора доноси самоуправни општи акт којим се непосредно, од стране учесника друштвеног договора, спроводи друштвени договор. У овом случају правни основ за доношење самоуправног општег акта је друштвени договор, што значи да он извире из друштвеног договора. Могуће су и друге ситуације када се њима преузете обавезе извршавају, тако што се уносе одговарајуће промене у већ донетом самоуправном општем акту учесника друштвеног договора, значи не доноси се нови самоуправни општи акт него се мења постојећи коме друштвени договор није правни основ за доношење, јер му је исти или у правном пропису или у другом самоуправном општом акту.

Друштвени договор је правни основ за доношење других самоуправних општих аката у односу на материју која је предмет уређи-

⁹⁾ Члан 115. Закона о удруженом раду.

¹⁰⁾ Члан 128. Закона о удруженом раду.

¹¹⁾ Члан 179. Закона о удруженом раду.

вања друштвеним договором. Наиме, самоуправни општи акти учесника друштвеног договора уређиваће односе на основу друштвеног договора, јер му је он правни основ. Уређивање односа самоуправним општим актом биће у оквиру норми датих у друштвеном договору, али имајући у виду и све особености односа сваког учесника друштвеног договора и његово право на ближе самоуправно уређивање тих односа. Често и сам друштвени договор упућује на обавезност уређивања односа самоуправним општим актом, чиме у одређеном обиму везује самоуправни општи акт и наглашава да му је он правни основ за доношење, док у другим деловима препушта пуну самоуправну слободу у уређивању односа имајући у виду основне принципе изражене у друштвеном договору.

Норме самоуправног општег акта којима се уређују односи на основу друштвеног договора, мора да буду сагласне нормама друштвеног договора, односно не треба да му противрече. Уколико дође до међусобне несавласности оцену о томе даје суд удруженог рада.

Код разматрања овог питања може се поставити проблем докле досеже утицај норми друштвеног договора на норме самоуправног општег акта. Да ли друштвени договор као правни извор за доношење других самоуправних општих аката оставља могућност за даље самоуправно уређивање односа, или те односе тако уређује да учесницима друштвеног договора не преостаје ништа друго него да „самоуправно“ преузме норме из друштвеног договора у свој самоуправни општи акт. Ово би били крајњи случајеви када се не би довољно водиле рачуна о потреби доношења других самоуправних општих аката и којом приликом би друштвени договор губио своје елементе самоуправног општег акта у чијем закључивању су учесници равноправни и који се закључује „слободно и сагласно израженом вољом учесника“. Друштвени договор правно „везује“ друге самоуправне опште акте али тако да учесници имају довољно могућности да самоуправно уреде односе. У самоуправном општем акту треба самостално уредити начела и критеријуме утврђене друштвеним договором, прилагођене самоуправним потребама и интересима учесника друштвеног договора. У вези са овим у самоуправној пракси се испољавају две неповољне тенденције. Једна је, да учесници договора, у тежњи да самоуправно што даље разрађују норме друштвеног договора, одступају од његовог духа, па односи уређени самоуправним општим актом представљају потпуно самостално уређивање односа без ослоња на норме друштвеног договора, тако да у стварности они представљају потпуно самосталне и одвојене самоуправне опште акте. Друга је, да се норме друштвеног договора нестручно и невешто скраћују и прекрајају као самоуправне норме учесника друштвеног договора, па се стиче утисак, наравно погрешан и варљив, да су се самоуправни односи уредили на основу друштвеног договора као правног основа, односно да се друштвени договор преко ових самоуправних норми може непосредно да примењује од стране учесника друштвеног договора. Отуда и појава у пракси да добри друштвени договори имају лошу примену код појединих учесника договора.

5. ОДНОС ДРУШТВЕНИХ ДОГОВОРА ПРЕМА ДРУГИМ САМОУПРАВНИМ ОПШТИМ АКТИМА. — Друштвени договори су самоуправни општи акти у смислу како их одређује Устав СФРЈ, односно Закон о удруженом раду. Пошто су друштвени договори само једна врста самоуправних општих аката, то се поставља питање какав је њихов однос према другим самоуправним општим актима који су донети или ће се донети од стране учесника друштвеног договора.

При разматрању овог питања треба поћи од решења датих у Уставу и Закону о удруженом раду, чијим се нормама одређује тај однос.

Према Уставу статут и други самоуправни акти организација удруженог рада не могу бити у супротности са самоуправним споразумом о удруживању.¹²⁾ Закон о удруженом раду у разради овог уставног принципа иде и даље па утврђује да статут организације удруженог рада и друге самоуправне организације и заједнице не може бити у супротности са самоуправним споразумом о удруживању, а други њихови самоуправни општи акти морају бити у сагласности са статутом, односно одредбе других самоуправних општих аката које су у супротности са самоуправним споразумом о удруживању и статутом не могу се примењивати.

Норме друштвеног договора не могу бити супротне нормама самоуправног споразума о удруживању било у целини или појединачно. Сваки учесник друштвеног договора, било да учествује у закључивању друштвеног договора било да му касније приступа, мора да води рачуна да у тренутку закључивања, односно приступања друштвеном договору његове норме не буду супротне самоуправном споразуму о удруживању.

Норме друштвеног договора не могу, сагласно Закону о удруженом раду, бити супротне ни нормама статута учесника друштвеног договора. Несупротност се цени у тренутку закључивања односно приступања друштвеном договору од стране сваког учесника.

Што се тиче односа друштвених договора и осталих самоуправних општих аката тај однос може бити двојак. Један је, када други самоуправни општи акт представља даље самоуправно уређивање односа на основу друштвеног договора, односно коме је друштвени договор правни извор. Ако је таква ситуација онда норме самоуправног општег акта морају бити сагласне не само самоуправном споразуму о удруживању и статуту учесника друштвеног договора, већ и нормама друштвеног договора ради чијег се даљег самоуправног спровођења и доноси тај самоуправни општи акт. Пошто се самоуправним општим актом учесника друштвеног договора ближе самоуправно уређују односи, његове норме се морају ослањати, извирати из норми друштвеног договора и својим концептом и садржином се не могу супростављати његовим нормама. У питању је, дакле, уређивање истих друштвено-економских или других односа од стране истог самоуправног субјекта али путем два самоуправна општа акта, који, може се слободно рећи, представљају једну целину, па отуда искључивост међусобног сукоба и супротстављања.

¹²⁾ Члан 106. став 4. Устава СФРЈ.

Други је однос између друштвених договора и осталих самоуправних општих аката у оним случајевима када им нису идентични друштвено-економски и други самоуправни односи који су предмет њиховог уређивања. Наиме, друштвеним договором се обезбеђује и усклађује самоуправно уређивање једних а другим самоуправним општим актом других односа. У овом случају може да се говори о њиховој општој сагласности и то посредно, јер и једни и други морају бити сагласни самоуправном споразуму о удруживању и статуту учесника друштвеног договора. Међутим, неке непосредне зависности између њих нема како то може бити у неким случајевима.

Везано са овим односом је питање практичних последица утврђене несагласности норми друштвеног договора са нормама самоуправног споразума о удруживању и статута. Има мишљења да несагласност друштвених договора са самоуправним споразумом о удруживању или статутом треба да утврди суд удруженог рада, јер је он овлашћен да оцењује међусобну сагласност друштвеног договора са другим самоуправним општим актима са којима мора бити сагласан, па учесник друштвеног договора то не може једнострано да учини. Међутим, ако се има у виду изричитост одредаба Закона о удруженом раду „одредбе других самоуправних општих аката које су у супротности са самоуправним споразумом о удруживању и статутом не могу се примењивати”, онда је очигледно да учесник договора може и сам да суспендује такве норме друштвеног договора и без одлуке суда удруженог рада, а да суд удруженог рада евентуално решава као спорно питање такво понашање учесника друштвеног договора.

6. ОДНОС ДРУШТВЕНИХ ДОГОВОРА ПРЕМА ЗАКОНУ. — Однос између друштвених договора и закона треба посматрати у светлу општег принципа уставности и законитости у нашем самоуправном систему. Самоуправни општи акти не могу бити у супротности са савезним законом,¹³⁾ односно самоуправни општи акти организација удруженог рада и других самоуправних организација и заједница у републици морају бити у сагласности са републичким законом и другим републичким прописима.¹⁴⁾ Пошто је овде употребљен израз „самоуправни општи акти” у генеричком смислу, под којим се изразом подразумевају и друштвени договори,¹⁵⁾ то значи да друштвени договори не могу бити супротни закону.

Законом се, у складу са уставом, уређују односи у одређеним областима па сагласно томе ако се друштвеним договором усклађује и обезбеђује самоуправно уређивање односа и интереса радника у самоуправним организацијама, онда они не могу бити у супротности са законом. Према томе, супротност друштвеног договора постоји у оним случајевима када су законом у одређеној области уређени одређени односи или утврђени одређени критеријуми који даље треба да се уреде друштвеним договором, па друштвени договор, у целини или у појединим својим одредбама, супротно уређује односе или разрађује

¹³⁾ Члан 207. став 2. Устава СФРЈ.

¹⁴⁾ Члан 228. став 2. Устава СР Србије.

¹⁵⁾ Члан 404. став 2. Устава СФРЈ.

утврђене критеријуме. Уколико би настао овакав случај онда норме друштвеног договора, које су супротне закону, не би се примањивале већ би важиле норме закона. Последице те супротности су да воља учесника друштвеног договора изражена путем његових норми, супроставља се нормама закона који одређене односе уређује на основу уставних овлашћења, па се самим тим посредно супростављају и уставу. Са друге стране, однос друштвених договора према закону могуће је посматрати и у зависности од њиховог односа према уставу. Наиме, устав одређује да радници у самоуправним организацијама и заједницама путем самоуправних општих аката, па и друштвеним договорима, уређују своје односе. Тако, о неотуђивим правима радници одлучују у основној организацији и „противустанан је сваки акт и радње којима се повређују ова права”.¹⁶⁾ Отуда се одређени односи у самоуправним организацијама не могу да уреде законом, већ само самоуправним општим актом, па самим тим и друштвеним договором, јер би закон неовлашћено задирао у самоуправна права радника па самим тим не би био у складу са уставом. У овим случајевима су и друштвени договори и закони потпуно независни једни од других, јер и једни и други имају правни основ у уставу.

Говорећи о овом односу, а самим тим и о особинама друштвених договора, треба указати и на оне појаве када се законом одређују предмет и учесници друштвеног договора, као и услови и начин њиховог закључивања.¹⁷⁾ Овакав однос закона према друштвеним договорима доводи до тога да се учесницима друштвеног договора одређује предмет и њихово учешће у закључивању друштвеног договора, изван њихових стварних овлашћења. Иако је право учесника друштвеног договора да сами одреде предмет друштвеног договора па самим тим и своје учешће у истом, оваквим законским одређивањем предмета и учесника договора, умањује се друштвена функција учесника друштвеног договора и истовремено се и мења уставом утврђени карактер друштвеног договора. Разумљиво је да таква решења у суштини онемогућавају учеснике друштвеног договора да у потпуности изражавају и усклађују своје интересе.

Са друге стране, има случајева када закон препушта друштвеним договорима да они уреде одређене друштвене односе. У овим случајевима долази до појаве да се друштвени договори јављају као акти којима се разрађује закон, што отежава њихово разграничење као самоуправних општих аката од аката државних органа и они добијају карактер аката са законским уређивањем, па се често налазе у улози, или тачније имају улогу, аката којима се извршавају закони,

¹⁶⁾ Члан 14. Устава СФРЈ.

¹⁷⁾ Тако закон о удруженом раду (члан 327) одређује да се друштвеним договором могу ближе разрадити мерила за примењивање законом утврђених услова за организовање основних организација у појединим делатностима. У закључивању овог друштвеног договора учествују орган друштвено-политичке заједнице, синдикат, привредна комора, односно одговарајуће опште удружење организација удруженог рада и друге заинтересоване самоуправне организације и заједнице

У истом смислу је и решење дато у члану 348. Закона о удруженом раду.

што им неретко даје обележје подзаконских аката. На тај начин долази до појаве да законски улазе у сферу самоуправног уређивања односа а што се неповољно одражава на природу самих друштвених договора као самоуправних општих аката.

Однос друштвених договора и закона не треба посматрати као акте јаче и слабије правне снаге, као постојање хијерархијског односа између њих у којима су друштвени договори подређени закону, већ као акте путем којих одређени субјекти остварују своја уставом утврђена овлашћења. Закони су акти државних органа, док су друштвени договори самоуправни општи акти самоуправних организација и заједница, којима учесници договора обезбеђују и усклађују самоуправно уређивање друштвено-економских и других односа од ширег заједничког интереса за учеснике договора или од општег друштвеног интереса. Законом се тако односи не уређују, они делују према свима а не само према учесницима друштвеног договора, њихова се примена обезбеђује принудом државе, док се код договора она обезбеђује од стране самих учесника договора.

QUELQUES CARACTÉRISTIQUES DES ACCORDS SOCIAUX

— Résumé —

Dans notre théorie juridique il existe des points de vue différents sur la nature des accords sociaux. Lors de la détermination de leur nature, quelques caractéristiques des accords sociaux qui y apparaissent peuvent être utiles.

Une des caractéristiques des accords sociaux est la largeur des rapports sociaux qui les assure et les coordonne. Cas rapports sont tout d'abord des rapports socio-économiques et des autres rapports autogestionnaires qui sont d'un intérêt commun pour les participants à l'accord ou d'un intérêt social général. La largeur des rapports sociaux qui peuvent être l'objet des accords sociaux démontre leur importance en tant qu'une nouvelle sorte d'actes généraux autogestionnaires qui sont conclus à droits égaux et en conformité avec la liberté librement exprimée des participants aux accords sociaux.

Les accords sociaux obligent les participants à l'accord qui l'ont conclu ou y ont adhéré. Ils ne sont pas directement appliqués sur les participants à l'accord, mais il est nécessaire de passer des autres actes généraux autogestionnaires pour qu'ils soient appliqués de la part des participants à l'accord. Les ouvriers ne peuvent réaliser leurs droits, obligations et responsabilités réglementés par l'accord social que sur la base d'un autre acte général autogestionnaire déterminant les obligations assumées par l'accord social.

Les participants à l'accord social ont l'obligation d'établir, à l'intérieur d'eux-mêmes, un autre acte général autogestionnaire, ils vont coordonner, d'une façon autogestionnaire les obligations assumées de l'accord social. Les participants à l'accord social régulent leurs rapports en conformité avec les fondements contenus dans l'accord social qui harmonisent les intérêts des participants à l'accord social, ce qui signifie, en même temps, le comportement obligatoire des participants à l'accord lors de leurs applications ou accomplissements.

Les accords sociaux sont les sources du droit de certains actes généraux pour les participants à l'accord. Pourtant l'accord social en tant que source du droit pour faire établir des autres actes généraux autogestionnaires laisse assez de possibilités aux participants à l'accord pour que ceux-ci régulent leurs rapports d'une façon autogestionnaire et selon les principes et les critères exprimés dans l'accord social, mais adaptés aux besoins et intérêts autogestionnaires des participants à l'accord social.

L'accord social comme acte général autogestionnaire doit être en conformité avec la convention autogestionnaire relative à l'association et le statut des participants à l'accord social. Doit être en conformité avec l'accord social l'autre acte général autogestionnaire que l'on passe sur la base de l'accord social et qui a le même objet de la réglementation que celui-ci.

Le rapport entre la loi et les accords sociaux est fondé sur la principe de la légalité, c'est à dire l'accord social ne peut pas être en opposition avec la loi. Ce rapport se manifeste si l'accord social règle les rapports déjà déterminés par la loi. Cependant, quand il s'agit des rapports réglementés par l'accord social et appartenant au domaine de la complète réglementation autogestionnaire des participants à l'accord, la loi ne peut pas influencer sur l'accord social vu que l'une et l'autre trouve son fondement juridique dans la Constitution.

